

Голас Радзімы

№ 20 (1180)

МАЙ 1971 г.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫНІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

ГОД ВЫДАННЯ 16-ТЫ

ЦАНА 2 КАП.

КАЛІ ЛАСКА, У БЕЛАРУСЬ!

Надыходзіць лета — час турысцкіх падарожжаў. Мы, супрацоўнікі Беларускага таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом і рэдакцыі газеты «Голас Радзімы», чакаем сустрэч з землякамі. Чакаюць іх у многіх вёсках і гарадах сваякі — браты, сёстры, якія паспелі ўжо састарыцца і цяпер, бадай, не адразу пазнаюць сваіх далёкіх суродзічаў, дзеці, якія так і павырасталі без бацькоўскай апекі і ласкі і цяпер ужо гадуець сваіх дзяцей.

А нашы суайчыннікі за мяжой, каму пашчасціць сёлета ўбачыць родны кут, удыхнуць паветра Радзімы, з нецярплівацю і радасным хваляваннем лічаць дні, што засталіся да таго адзінага ў жыцці, непаўторнага імгнення, калі капітан целахода «Аляксандр Пушкін» ці сцюардэса савецкага павятранага лайнера ўрачыста абвясцяць: «Вітаем вас на роднай зямлі!»

Аб гэтым імгненні яны марылі з той пары, як перасяліліся на чужыну. Па начах ім не раз сніўся фантастычны поезд, пад стук яго колаў гэтыя людзі набліжаліся да запаветнай станцыі, назва якой — Бацькаўшчына. І заўсёды горкім было абуджэнне: Радзіма заставалася для іх недасягальнай. Аднаўляючы сабе ў многім, яны адкладвалі цэнт за цэнтам, шылінг за шылінгам, каб падарыць сабе здзейсненую мару — сустрэчу з роднай старонкай.

«З вялікай радасцю хачу вам паведаміць, што нам — майму мужу, яго сястры і мне — дазволілі наведаць маю Радзіму і маіх родных. Вы і ўявіць сабе не можаце, якім радасным было для нас гэта паведамленне. Лепшага падарунка не трэба сабе і жадаць!»

Наша зямлячка з Заходняй Германіі Лідзія Андросова, якая шчыра падзялілася з рэдакцыяй «Голасу Радзімы» сваёй радасцю, прыедзе ў Беларусь ужо другі раз. Тры гады назад яна гасцявала з дачкой у Магілёве. Перад ад'ездам зайшла да нас і з такой жа шчырасцю дзялілася сваімі ўражаннямі. Потым да яе ў гасці ездзілі брат і сястра з Магілёва. І Лідзія Андросова напісала: «Я шчаслівая, што гэтым летам да мяне прыехалі родныя. Усё было добра, многае ім падабалася. Але сястра не магла да чакацца таго дня, калі зноў вернецца дамоў. Яна сказала, што не засталася б тут жыць ні за якія багаці. А для мяне дык час на Радзіме праляцеў як адзін дзень. Так не хацелася ад'язджаць».

І вось цяпер зноў наша зямлячка ўбачыць той горад, дзе прайшла яе маладосць.

Убачыць Беларусь... Не слаўтая наша рэспубліка ні марскімі пляжамі, ні горнымі вяршынямі, ні бурнымі вадаспадамі; не мае яна ні паўночных фіёрдаў, ні экзатычнай расліннасці поўдня, што так вабяць замежнага статыстычнага турыста. Сціплая прырода Белай Русі, не кідаюцца ў вочы мяккія яе фарбы. Але яна даражэй нашаму суайчынніку за ўсе цуды і дзівосы свету, бо тут навечна засталася яго сэрца, хоць жыве

ён за трыдзець зямель. Для яго ўбачыць Беларусь — тое самае, што для паломніка наведаць Іерусалім ці Меку: пасля гэтага і памерці не страшна. І такая аналогія, бадай, мае права на існаванне. Колькі раз нам даводзілася чуць: «Усё жыццё хоць раз на сваю вёску, на тое месца, дзе быў калісьці бацькоўскі парог. Адна думка трывожыла — каб хоць перад сконам убачыць родны край. А ўбачыў, дык цяпер жыць і жыць хочацца».

Большасць землякоў яшчэ толькі збіраюцца ў далёкае падарожжа. Мы чакаем улетку некалькі турысцкіх груп з амерыканскага кантынента: сяброў

«Русскаго галаса» (ЗША) і «Вестніка» (Канада); многія прыедуць па прыватных візах у гасці да родных. Але ўжо з'явіліся першыя ластаўкі. Днямі рэдакцыю наведала Серафіма Грыневіч з Віндзара. Яна прыехала на Бацькаўшчыну разам з сынам Эдвардам. Серафіма Федараўна мае намер правесці цэлыя тры месяцы ў сваёй вёсцы Валавель, непадалёк ад Драгічына.

«Хачу назбіраць суніц у нашым лесе, — гаварыла Серафіма Грыневіч, — бо ў Канадзе такая ягада не водзіцца. Сорак з лішнім год я пражыла ўдалечыні ад роднага Палесся, і ўсё гады мне сніўся пах спелых беларускіх суніц».

На спатканне з Радзімай спяшаюцца яе дзеці. Аднаму хочацца ўбачыць тую сцяжынку, па якой прабегла яго басаногое маленства, другі марыць сустрэцца са сваімі равеснікамі, трэцяму не церпіцца ўласнымі вачыма глянуць на новую Беларусь, пра якую яму столькі пісалі сваякі. Можна гарантаваць, што спадзяванні кожнага спраўдзяцца. Беларусь перад сынамі і дочкамі, якія засталіся вернымі свайму народу, не гандлявалі гонарам Бацькаўшчыны, не заплямілі ганебнымі дзеяннямі яе светлае імя, раскрывае гасцінна дзверы.

Мы пакажам усё, чым багаты і рады. Гадзіннікі і трактары, электронна-вылічальныя

машыны і вырабы з поліэтылену раскажуць замежнаму гасцю пра сучасны ўзровень беларускай прамысловасці, багаты каравай на сталі селяніна засведчыць аб яго добрабыце, а кросны ў хаце калгасніцы, на якіх пры яркім святле электрычнай лямпачкі беларускія жанчыны ткучь дзіўна прыгожыя ўзоры, нагадаюць аб неўміручасці нацыянальных традыцый.

Калі нехта прыедзе з намерам убачыць лапці, што насіў і шанаваў у маладосці, яшчэ раз глянуць на саху-карміцельку, за якой было перадумана столькі невясёлых думак, — то і гэта пакажуць... у калгасным ці краязнаўчым музеі. І саха і лапці цяпер сталі дарагімі і рэдкімі экспанатамі.

Пра побыт беларусаў 70-х год нашага стагоддзя красамоўна гавораць газавая пліта ў вясковай хаце, што прышла на змену дымнай печы, падлога з дошак, засланая дыванамі, замест глінабітнай, уласны матыцкл ці аўтамабіль у двары, тэлевізар у куце, дзе звычайна гарэла лампада.

Пра далягляд нашага сучасніка не цяжка здагадацца, убачыўшы кнігу ці часопіс, які ён бярэ ў рукі ў вольны час, пагутарыўшы з ім на самыя разнастайныя тэмы, пачынаючы палітыкай і канчаючы вершамі сучасных паэтаў.

З кім бы вы ні сустрэліся, менш за ўсё пачуецца пра лапці і саху, а больш пра тое, як ідуць справы на фабрыцы ці ў саўгасе, чые дзеці як вучацца, хто кім стаў, хто атрымаў новую кватэру, пра пуцёўку, па якой адпачываў у санаторыі калгасны каваль, пра нядаўні канцэрт, з якім выступалі ў клубе сталічныя зоркі.

Так, старое сціраецца з памяці і адыходзіць у нябыт, новае ўладарна бярэ верх, уваходзіць у наша жыццё.

Наведаць Радзіму... Гэта цэлая падзея ў жыцці нашых землякоў. Яна доўгія гады, калі не вечна, будзе жывіць памяць, узмацняць сілу духа. Вось як аб гэтым піша наш суайчыннік з Францыі Міхаіл Міхайлаў:

«Ніколі не забыць мне таго моманту, калі я размясціўся ў савецкім вагоне ў Парыжы. Пазнаёміўся з харошымі савецкімі хлопцамі-праваднікамі. У час паездкі прыслухоўваўся да кожнага стук колаў, да кожнага іх абарота, які набліжаў мяне да маёй Радзімы. Не забыць і той майскай ночы, калі я перасек савецка-польскую граніцу пад Брэстам».

У тую ноч я не заснуў. Была чацвёртая гадзіна раніцы, калі праваднік абвясціў: «Поезд прыбывае на станцыю Мінск». Праз акно вагона я ўбачыў вялізны белы горад...»

Неўзабаве перад мінскім вакзалам сцішаць бег паязды, а ў сталічным аэрапорце прыземляцца самалёты з нашымі землякамі. І мы ім ад сэрца скажам:

— Калі ласка, у наш Мінск!

— Шчыра вітаем на роднай беларускай зямлі!

Родныя бярозы.

Фота М. МІНКОВІЧА.

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

Не славится наша республика ни морскими пляжами, ни горными вершинами, нет в ней экзотики, привлекающей обычных туристов, но зеленые косы берез у дороги, ведущей к родному порогу, для наших земляков дорожке всех чудес света. Этим летом, как и в прошлые годы, мы ждем туристские группы «Русского голоса» и «Вестника»; многие соотечественники приедут в Белоруссию по частным визам. И мы от всего сердца говорим гостям: «КАЛІ ЛАСКА, У БЕЛАРУСЬ!» Так и называется передовая статья номера.

Гродненским авиаторам, работающим в сельском хозяйстве, посвящен репортаж «ВЯСНА ПАД КРЫЛАМІ» [3 стр.]. Внесение минеральных удобрений, подкормка посевов, химическая прополка, борьба с вредителями растений — таков круг задач, возложенных на сельскохозяйственную авиацию. Мы уже давно привыкли к тракторам и комбайнам, вскоре таким же привычным станет и самолет над полем. К концу нынешней пятилетки каждый третий гектар сельскохозяйственной республики будет обработан авиацией.

Заслуженному деятелю искусств БССР Константину Космачеву исполнилось 60 лет. Корреспонденция на 7 стр. «АКНО У СВЕТ ПРЫГАЖОСЦІ» знакомит читателя с основными темами творчества талантливого художника. Почти сорок лет Космачев плодотворно работает в области живописи и графики. Лучшие его произведения экспонируются на персональной выставке, открытой в салоне Союза художников БССР.

На сцене Белорусского государственного театра оперы и балета состоялась премьера балета белорусского композитора Г. Вагнера «После бала», либретто О. Дадишкилани. Роль Юноши исполнил молодой белорусский танцовщик Юрий Троян. Недавний выпускник Минского хореографического училища, он уже в пяти спектаклях выступил в главных партиях («ПАКУЛЬ ШТО ПЯЦЬ», 7 стр.).

Плетение из соломы — старый белорусский промысел. Из соломы делали лари для зерна, шкатулки, вазы, игрушки. Почти забытое искусство плетения обрело новую жизнь на Могилевской фабрике художественных изделий. Здесь работает Екатерина Артеменко, об оригинальном творчестве которой рассказывается на 8 стр. — «КОЛЕР СОНЕЧНЫХ ПРОМНЯУ».

ВЯСНА ПАД КРЫЛАМІ

Вясной гэты малюнак можна назіраць даволі часта: над полем на брычым палёце імчыць невялікі самалёт. Ён нібы звязаны з зямлёй двума імклівымі шлейфамі. Ідзе падкормка азімых мінеральнымі тукамі.

Кожнай раніцай, дакладна ў вызначаны час, у радыёбіо-Гродзенскага авіяпрадпрыемства ажывае рацыя:

— Я — борт 01500. Работу пачаў у 7 гадзін, — даносица з дынамікаў прыглушаны кіламетрамі адлегласці голас лётчыка. — Налёт за прайшоўшы дзень — сем гадзін. Апрацавана 250 гектараў. Арганізацыя работы нармальная.

— Выдатна, Барыс! — не вытрымаўшы заведзенага парадку радыёгутаркі, схіляецца да мікрафона пажылы чалавек з камандзірскімі нашывкамі на рукаве.

А хвалі эфіру, якія не церпяць эмоцый, ужо выплываюць у цесна застаўлены апаратурай пакой паваеннаму лаканічным словам новага рапарту.

Праз некалькі мінут радыёпераклічка падыходзіць к канцу:

— Усім бартам, занятым на авіяхімпрацэсах! — выклікае радыст. — Даю прагноз надвор'я...

Аляксандр Еўтух — гэта яму толькі што рапартавалі экіпажы — бярэ журнал з запісамі прынятых дакладаў і таропка вяртаецца ў свой кабінет. Настойлівыя трэлі тэлефона ў ім чуваць яшчэ з калідора. Гэты тэлефон, нібыта наўмысна выпрабуйвае нашу вытрымку, і звоніць ледзь не штохвілінна, так што звязную гутарку весці цяжка. З інжынерам па прымяненню авіяцыі ў народнай гаспадарцы неабходна пагаварыць многім: звоняць з калгасаў і саўгасаў вобласці, «Сельгастэхнікі», абласнога ўпраўлення сельскай гаспадаркі. Адны просяць тэрмінова прыслаць да іх самалёт, другія — падоўжыць тэрмін дагавору на авіяхімпрацэсах, камусьці патрэбна апошняя зводка работ, а нехта з трыгоўкай паведамляе, што з-за непрадуманай арганізацыі загрузкі ўгнаенняў самалёт простаівае. Усе пытанні трэба рашаць не адкладваючы, тут жа, на месцы. Абстаноўка, быццам у апэратыўным штабе якога-небудзь фронту.

— А ў нас і на самай справе фронт, — згаджаецца з параўнаннем Аляксандр Іосіфавіч. — Толькі экіпажы выконваюць зусім мірныя заданні — расейваюць мінеральныя ўгнаенні на калгасных палях.

У кабінцеце вісіць карта вобласці з прышпіленымі ў розных месцах чырвонымі сцяжынкамі. Імі абзначаны раёны, дзе цяпер працуюць «хімічныя» экіпажы. Такія абзначэнні ў я налічыў больш дзесятка. Гродзенскія авіятары вольна ўжо некалькі год паспяхова дапамагаюць сельскай гаспадарцы вобласці, у прамым сэнсе ўзняўшы

яе на вышыню. Лётчыкам прыйшлося сесці за падручнікі, каб папоўніць свае веды ў аграэхніцы і хіміі, бо да гэтых навук яны цяпер сталі мець самае непасрэднае дачыненне.

— Клопатаў у нашых экіпажаў хапае ледзь не круглы год, — расказвае Аляксандр Еўтух. — Палёты пачынаем у лютым. Па снегу ўносім вапнавы матэрыял, а надыходзіць вясна — падкормліваем з паветра азімыя. Потым расейваем калійныя і фосфарныя тукі падярэваля, летам — хімічная праполка пасаваў, барацьба з хваробамі і шкоднікамі раслін. І так аж да канца лістапада.

Хлебаробы хутка аданілі перавагі авіяцыі ў барацьбе за ўраджай. Я бачыў доўгі спіс заявак на правядзенне авіяхімпрацэсаў у гаспадарках вобласці. Толькі летась лётчыкі апрацавалі рознымі хімічнымі рэчывамі 160 тысяч гектараў сельгасугоддзяў. А сёлта яны павінны правесці такія работы на плошчы 240 тысяч гектараў. Гэтыя лічбы становяцца больш зразумелымі, калі ўлічыць, што, напрыклад, дзякуючы своєчасавай і якаснай падкормцы з паветра, гектар азімых дае 3—5 цэнтнераў прыбаўкі ўраджаю, а эфектыўнасць авіяпраполкі льну складае каля 98 працэнтаў. Да таго ж выкарыстанне авіяцыі абыходзіцца гаспадарцы не даражэй за апрацоўку палёў звычайнымі механізмамі.

Работу лётчыкаў мне давялося назіраць у калгасе імя Леніна Шчучынскага раёна.

...Пляцоўка імправізаванага аэрадрома знаходзіцца адразу за вёскай. З паветра бачна, як з усіх бакоў яе акружылі акуратныя квадраты палёў — іх у калгасе 2,5 тысячы гектараў. На краю ўзлётнай паласы распластаўся ярка пафарбаваны АН-2. Паспяваю заўважыць, як побач завіхаюцца некалькі чалавек, а са сталёвай рукі трактарнага пагрузчыка ў бункер распыляльніка сыпца салетра. Ідзе загрузка. Значыць, у лётчыкаў знойдзецца некалькі мінут для гутаркі.

Знаёмімся. Адзін з лепшых экіпажаў авіяпрадпрыемства. Першы пілот — Міхаіл Сідлераў. Яго памочнік — другі пілот Вацлаў Талочка. Вясёлы, жыццядарасны юнак, на якім блакітная форма сядзіць асабліва хораша. Дарэчы, Вацлаў — ураджэнец суседняй вёскі. Яшчэ хлапцом прыбываў ён на пляцоўку за гарадамі, дзе звычайна прыземляўся самалёт сельгасавіацыі. Цікавіўся ўсім, што бачыў. Лётчыкі заўважылі яго, і калі юнак скончыў дзесяцігодку, узялі

да сябе матарыстам. А неўзабаве ён паступіў у лётнае вучылішча.

Кароткі адпачынак закончаны, і самалёт, узняўшы клубы пылу, адрываецца ад зямлі.

З вышыні трох-пяці тысяч метраў зямля звычайна бачыцца спакойнай і бяспечнай. У бязвоблачнае надвор'е не адарвешся ад ілюмінатара, за якім недзе ўнізе промнямі сонца ўспыхваюць лостэркі азёр, а сінія жылкі рэк паміж зялёнымі аксамітам лясоў, нібы намаляваныя.

Зусім іншае пачуццё, калі імчыш на вышыні не больш 5—50 метраў. Здаецца, што пласт паветра пад крыламі занадта малы, каб утрымаць на сабе цяжкую машыну, і «Антон» вось-вось чыркнуе жоўтым брухам па заваленай каменнем мяжы. Але мяжа застаецца заду, за ёй праносіцца і чубаты астравок бяроз у сярэдзіне поля, і сігнальшчык з флажкамі ў руках. А пілот ужо закладвае самалёт на круты віраж, ад чаго небяспечна блізкая лінія электраперадач, домкі на ўскраіне вёскі і сам гарызонт раптам уходзяць улева, уніз за шкло ліхтара кабіны.

Каб весці самалёт у такім рэжыме, трэба выдатна валодаць тэхнікай пільтажу і мець выключную рэакцыю. Дадайце да таго, што экіпаж за дзень даводзіцца рабіць да 50 пасадак і ўзлётаў, набіраючы да сямі гадзін «чыстага паветра». Нездарма ў сельгасавіацыю ідуць толькі самыя вопытныя і моцныя лётчыкі. На Гродзеншчыне гэта — моладзь Барыс Вялюшын, Васіль Мядзведзеў, Сяргей Савіч, Аляксандр Кісленка — пілоты, аб рабоце якіх кожны сезон выкаваюць самую шчырую ўдзячнасць кіраўнікі гаспадарак, дзе яны працавалі. А колькі такіх падзяк за плённую дапамогу палям прыходзіць ад калгаснікаў у іншыя авіяпрадпрыемствы рэспублікі.

Ужо ў Мінску я звязваюся па тэлефону са старшым інжынерам па прымяненню авіяцыі ў народнай гаспадарцы Беларускага ўпраўлення грамадзянскай авіяцыі Уладзімірам Мельнікам. Ён паведамляе, што ў сельскай гаспадарцы рэспублікі цяпер заняты вялікая колькасць самалётаў і верталётаў. Летась яны апрацавалі пятую частку ўсіх сельгасугоддзяў рэспублікі, а к канцу бягучай пяцігодкі авіяцыйным спосабам будучы абслугоўваць кожны трэці гектар беларускага поля. Сапраўды крылатыя перспектывы!

Вячаслаў ХАДАСОЎСКИ.

Экіпаж самалёта АН-2. Першы пілот Міхаіл СІДЛЕРАЎ (справа) і другі пілот Вацлаў ТАЛОЧКА.

Фота аўтара.

Нашы карэспандэнты паведамляюць

ШКОЛЬНЯ НАВАСЕЛЛІ

Карэліцкі раённы аддзел народнай асветы правёў у Турэцкай сярэдняй школе семінар дырэктараў школ раёна. З задавальненнем аглядалі педагогі прасторныя класы, багатыя кабінеты, вялікую спартыўную залу. Тут працуе сталовая, у якой атрымліваюць абеды ўсе вучні. Есць інтэрнат для дзяцей з аддаленых вёсак. Умовы для вучобы — выдатныя.

Турэцкая сярэдняя школа ў гэтым навучальным годзе перайшла ў новае памяшканне. Справіла навасельце і Радунская васьмігодка. У хуткім часе будуць вучыцца ў новым будынку вучні Райцаўскай сярэдняй школы і Скрышаўскай васьмігодкай. За апошнія гады ў раёне справілі навасельце больш паловы сярэдніх навучальных устаноў.

П. САЧЫЎКА.

БІБЛІЯТЭКА ў МУЗЕІ

Ваенна-гістарычны музей імя Баграціёна не толькі славуцасць Ваўкавыска, але і адзіны ў сваім родзе музей рэспублікі, у якім сабраны багацейшыя экспанаты аб вызваленчай барацьбе народа на працягу ўсёй гісторыі нашай Радзімы. Тысячы экскурсантаў прыходзяць сюды штогод, каб ўшанаваць памяць рускіх патрыётаў Мікіна і Пажарскага, герояў Барадзіна, грамадзянскай і Вялікай Айчыннай войнаў.

Але мала хто ведае аб другім, не менш каштоўным скарбе музея — калекцыі рэдкіх кніг на ваенна-гістарычныя тэмы. Сярод іх, у прыватнасці, можна ўбачыць выданні вядомых маскоўскіх і пецябургскіх выдаўцоў Палякова, Вольфа, Мяшчэрскага, Суворына, Сьцігна, Маркса і іншых. Так, напрыклад, у кнігасховішчы музея ёсць «Жывопісная Россия» пад агульнай рэдакцыяй славутага рускага вучонага і падарожніка П. Сямёнава-Цяншаньскага, выдадзена ў 1882 годзе.

Выдавец Сьцін прадстаўляе, напрыклад, сямю тамамі

«Отечественной войны и русского общества» — юбілейным выданнем, якое ўбачыла свет у 1912 годзе. У ліку складальнікаў гэтай мнагатомнай працы названы прызваны вядомых вучоных, прафесараў Ул. Бонч-Бруевіча, К. Пакроўскага, М. Рэйснера.

М. РЫЛКО.

САЎГАС УРУЧАЕ КЛЮЧЫ

У саўгасе «Сялюты» святкуюць камсамольскае вяселле. Жаніх — трактарыст Васіль Скіндзелеў, нядаўні воін, нявеста — даярка Людміла Філіпенка. Гучаць за сталамі тосты. Маладажоны атрымліваюць мноства падарункаў. Але самы каштоўны — ключ ад двухпакёвай кватэры — ад імя дырэктаркі ўручае кіраўнік саўгаса Станіслаў Пяшчынскі. Ён і сам малады — нядаўна споўнілася 27. Шэсць гадоў назад прыхоўваў сюды пасля заканчэння Віцебскага ветэрынарнага інстытута разам з жонкай, заатэхнікам. Працаваў галоўным ветурачом, а год назад прызначылі дырэктарам.

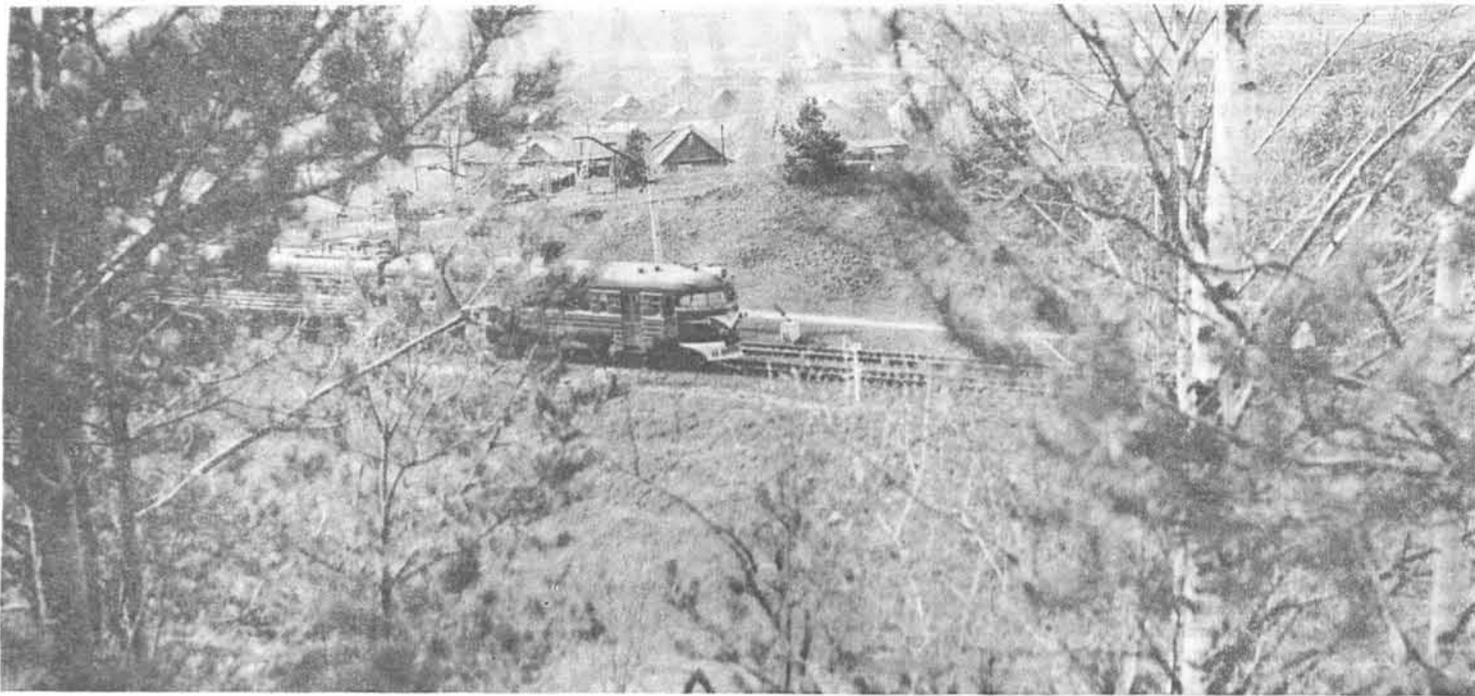
Васіль і Людміла атрымалі кватэру ў новым пасёлку. Ён вырастае ўздоўж шашы Віцебск—Орша. Не прайшло і двух гадоў, як быў закладзены першы камень, а ў гарадку, названым Цэнтральным, пасялялася ўжо каля ста сем'яў. На вуліцах падняліся белакаменныя двухпавярховыя дамы. Кватэры рознай планіроўкі, у адным і двух узроўнях. У кожнай — усе зручнасці.

Пабудаваны гандлёвы цэнтр. Хутка і культурна абслугоўваюць у сталовай, дзе заўсёды вялікі выбар смачных і танных страў.

Адкрыўся дзіцячы сад. У ім — 90 малых. А калі яны падрастуць, то змогуць пайсці ў новую школу з выдатнымі кабінетамі, спартыўнай залай і плавальным басейнам.

Ля самага ўезду ў пасёлак узвышаецца чатырохпавярховы корпус. З яго ўжо знята рыштыванне. Ідзе ўнутраная аддзелка будынка. Тут, акрамя адміністрацыйных службаў, размесцяцца камбінат бытавых паслуг, гасцініца, пошта, АТС.

М. ІВАНОУ.

Над зямлэй — аблокаў
крыгалам.
Б'ецца ў бераг звонкая рака.
Пакаціўся дзесьці першы
гром.
Як пусты бідон з-пад малака.
Весела красуе сенажаць.
На рацэ рыпіць стары паром.
І дзяўчына, каб прыгожай
стаць.

Мые твар бялюткім малаком.

Леанід ДАЙНЕКА.

пішучь землякі

пішучь землякі

пішучь землякі

СУВЕНІР СПАТРЭБІЎСЯ

Ніна Жук, якая жыве ў вёсцы Шчорсы Навагрудскага раёна, атрымала пісьмо з Аргенціны ад свайго брата Аляксандра Рабко, які гасціў у яе летам мінулага года.

З дазволу Н. Жук мы змяшчаем гэта пісьмо на старонках нашай газеты.

«Дарагая мая сястра Ніна! Вярнуўся дадому я шчасліва. Усе рэчы былі цэлыя. Мая сям'я дзякуе табе і ўсім родным і знаёмым за цудоўныя падарункі.

У дзень майго прыезду да нас зайшлі многія землякі-беларусы. Ім я таксама перадаў падарункі ад іх родных з мілай Беларусі. Увесь дзень гулялі ў мяне. Абвешчалі тосты за нашу дарагую Радзіму, за вас, за ўвесь беларускі народ. І гаварылі, гаварылі без канца. Маіх сяброў цікавіла тое, як жывуць людзі ў Беларусі, што ядуць, як апранаюцца, дзе адпачываюць. Наогул, пытанняў было многа: у кожнага ж у сэрцы сум па Радзіме.

Дарагая сястра, можа нам і дзевяццацца яшчэ калі-небудзь сустрэцца, калі, зразумела, усё будзе добра і будзе мір. Скажаць шчыра, да паездкі я так не сумавалі без вас. А вось цяпер сэрца рвецца да вас, у галаве толькі адна думка: «Хутэй бы зноў пабываць на Радзіме».

Перадай вялікую ўдзячнасць

кіраўнікам вашага калгаса за ўсё, што яны зрабілі для мяне ў час майго знаходжання ў роднай вёсцы. Сардэчнае вам дзякуй, дарагія таварышы, за вшыі клопаты і за ўвагу.

Ведаеш, дарагая, мне вельмі спатрэбіўся той рубель, які ты мне дала ў якасці сувеніра. Тут ёсць яшчэ такія людзі, што любяць памуціць ваду. Яны, напрыклад, сцвярджаюць, што ў Саветкім Саюзе за работу плацяць простымі паперкамі, а грошай, маўляў, няма. Я ім даказаў, што ў нашай Саветкай краіне ёсць рублі. Мне казалі, што ўсё гэта чырвоная прапаганда. Тады я паказаў ім твой рубель. Паклёпнікі вымушаны былі змоўкнуць. Вось так наш рубель змагаецца ў далёкай Аргенціне.

У заключэнне хачу пажадаць ад імя майго сям'і табе і тваёй сям'і ўсяго самага найлепшага, а галоўнае — здароўя і поспехаў у справах вашых.

Твой брат

Аляксандр РАБКО».

В СВЯЗИ с Первамаем і Днём Победы члены правлення Саюза саветских гражданаў горада Шарлеруа, я і мая сям'я сэрдычна поздравляем Беларускае таварыства і редакцыю газеты «Голас Радзімы». Жэлаем яшчэ большых успехаў у ўмацаванні дружескіх і культурных сувязей з саюзцамі.

Передоўная бельгійская абшчэстваннасць восхвалена рашэннямі XXIV с'езда КПСС.

Наши друзья и знакомые говорят:

— Это замечательно, что без забастовок и демонстраций повысится заработная плата и понизятся цены.

С большим вниманием мы также следим за полетом советской космической станции «Салют».

В заключение хочу сказать, что отдел ССГ Шарлеруа недавно отметил День памяти В. И. Ленина.

Мария ГОРОХ.

Бельгия.

ДАРАГІЯ браты і сёстры з Беларускага таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом і рэдакцыі газеты «Голас Радзімы». Уся наша сям'я была вельмі рада пісьму, якое атрымаў ад вас Міша.

Калі ён вярнуўся з Беларусі, то не мог нахваляцца гасціннасцю і цеплынёй, з якой сустракалі дзяцей у Мінску і ў піянерскіх лагерах «Лясная казка». Міша шмат раскаваў аб сваім жыцці ў Крыжоўцы і не раз гаварыў маці, што, каб яна не плакала і не сумавала, то ён з задавальненнем застаўся б там жыць. Раней сын не заўсёды верыў маім расказам аб Радзіме, а як паглядзеў, то сказаў: «Усё праўда, тата, я сам цяпер пераканаўся».

Маё становішча зусім дрэннае. Праляжаў пяць месяцаў у бэльгійцы, мне аднялі нагу, цяпер я інвалід. Да таго ж рукі і плечы баяць. Цяпер адзін кло-

пат, як бы пенсію расстарацца ды сыну дапамагчы крыху прабіцца ў жыцці. А Міша вучыцца на маляра.

М. СЫСОЙ.

ФРГ.

ПОЗДРАВЛЯЮ всех работников редакции с праздником 1 Мая. Он в этом году особенный, так как праздновался под лозунгом всенародной борьбы за претворение в жизнь решений XXIV съезда КПСС.

Читая ежедневно «Правду», поражаешься и радуешься огромным успехам советского народа в области науки, искусства, техники, строительства, сельского хозяйства и быта.

Говорят, что время — союзник общественного прогресса. Оно работает на тех, кто с верой в правоту своего дела изо дня в день самоотверженно и неустрасимо борется за идеалы мира и свободы. А вы, советские люди, умеете использовать время для созидания и творчества.

Часто вспоминаю В. Маяковского — этого оптимиста, глубоко верящего в нового советского человека. В годы разрухи, голода он писал:

Я знаю — город будет,

Я знаю — саду цвисть.

Беларускае таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом і рэдакцыя газеты «Голас Радзімы» дзякуюць усім патрыятычным арганізацыям нашых суайчыннікаў і землякам, якія прыслалі віншаванні з выпадку Міжнароднага свята салідарнасці працоўных 1 Мая і Дня Перамогі.

И действительно, по всей советской земле зацвели сады и вырастают все новые и новые города.

Мне, человеку, родившемуся в конце XIX века, пришлось видеть и гниль старого мира, и рождение новой эпохи. Я восхищаюсь советским человеком: ему чужд национализм, он глубоко предан идеям солидарности трудящихся всех стран. Теперь в авангарде человечества стоят свободолюбивые демократические народы, и самое почетное, самое выдающееся место среди них занимает моя Родина — Советский Союз, великая социалистическая держава.

Михаил МИХАЙЛОВ.

Франция.

ПОЗДРАВЛЯЮ вас с праздником 1 Мая и с Днём Победы. Желаю трудящимся нашей родной Белоруссии, всему советскому народу дальнейших славных успехов в деле претворения в жизнь решений XXIV съезда КПСС.

Да будет мир во всем мире!

Алекс СЕЧКО.

США.

ПОД ФАЛЬШИВОЙ ЛИЧНОЙ

Погожим мартовским днем в кафе Центрального вокзала Антверпена сидели двое. Судя по всему, их несколько не беспокоила калейдоскопическая смена посетителей за столиками, беготня официантов, громкий торопливый разговор вокруг, короче говоря, та суетная атмосфера, которая отличает любое привокзальное кафе. Мужчина, рядом с которым лежала пухлая черная сумка, не случайно выбрал для встречи с молодым бородатым собеседником такое бойкое место — здесь их присутствие не привлекало никакого внимания. За несколько дней до этого они уже виделись в подобном же кафе на вокзале в Генте. Теперь осталось обговорить детали и «закрепить» знакомство: по опыту мужчина знал,

что ничто не способствует этому лучше, чем толстая пачка купюр, которую он приготовил своему «визави».

Представим читателям обоих. Первый — Роже де Би, на официальных бланках именуемый себя председателем «Фламандского комитета солидарности с Восточной Европой». Тот, что помоложе, — Жозеф Хемскот, служащий бельгийской фирмы «Керк ин Ноут». Их знакомство состоялось около месяца назад, когда по домашнему телефону Хемскота позвонил человек, отрекомендовавшийся господином Роже де Би, и поинтересовался, не желал бы Хемскот совершить поездку в Советский Союз. Хемскот моментально скалькулировал, что его персоной интересуются недаром, и согласился.

Со своей стороны Роже де Би тоже не стал ломать комедию: во время двух вокзальных встреч он без обвиняков изложил секретное задание, которое «Фламандский комитет» поручил Жозефу Хемскоту. Клерк «Керк ин Ноут», осуществлявший контакты с другими фирмами в области садоводства, должен был во время кратких вакансий в Москве заняться контактами совсем иного рода, сеять семена, ничего общего с флорой не имеющие.

«Посев», приготовленный «Фламандским комитетом», состоял из махровой антисоветской литературы, которую Хемскот должен был тайно провезти в Москву и распространить среди лиц, адреса и фамилии которых, сверяясь со списком, продиктовал ему Роже де Би. Оплачивая по таксе «комитета» стоимость поездки своего порученца — 16 600 бельгийских франков, Роже де Би в счет отработки аванса дал лжетуристу еще одно задание: выяснить адреса некоторых людей, представляющих интерес для «Фламандского комитета». Договорились и о «почтовом

ящике». На следующий день после приезда в советскую столицу Хемскот позвонит в Бельгию своей невесте Марии и, если все пройдет благополучно, сообщит ей, что чувствует себя хорошо. Мария, предпринятая об истинном смысле этих слов, передаст Роже де Би содержание разговора.

Следующим полученным наставлениям, Хемскот зашифровал в зеленой записной книжке координаты лиц, на встречу с которыми отправлялся в дальнейшее путешествие, перед выездом на аэродром тщательно спрятав под нижнее белье полученную от Роже де Би политическую контрабанду. Через несколько часов, запершись в номере московской гостиницы, он рассортировал склеившиеся липким трусливым потом журнальчики и брошюры — энтэзэсовские «Грани», разные «манифесты» и «воззвания». Захватив с собой первую порцию литературы и сверившись с зашифрованными поминальником, Хемскот спустился вниз. Перед ним был залитый вечерними огнями, по-субботнему оживленный город. Но его ин-

тересовало совсем не это. Он вспоминал квадратный план, по которому Роже де Би посылал ему московские явки. Хемскот открыл дверь и, подрагивая от страха и мартовского ветра, шагнул на улицу, шагнул навстречу своему бесславному фиаско агента так называемого «Фламандского комитета»...

В те самые часы, когда бельгийская Мария безуспешно ждала звонка от «садовода», польстившегося на даровое путешествие, а сам Хемскот, задержанный с полдюжиной советскими чекистами, уже давал показания следователю, на московскую землю прибыл еще один «гость» с туристскими бумагами, полученными в бельгийском бюро путешествий. Студент-дипломник юридического факультета Лувенского университета, которому в конце апреля предстояло заключительный экзамен на звание доктора права, бросил папашу-коммерсанта, многочисленную родню и невесту Одету и слома голову ринулся в Москву, чтобы, как он утверждал на первом допросе, ознакомиться с «вопросами рабо-

ВЯЛІКАЕ КНЯСТВА ЛІТОЎСКАЕ

(Заканчанне.)

Пачатак у №№ 16, 18, 19). Запрыгоньванне сялян і ўзмацненне феадальнага прыгнёту выклікала абвастранне класавай барацьбы: паўстанні сялян у Жэмайці (1418, 1535—1537 гады), на Беларусі (1595, 1648—1651 гады).

За час войнаў з Расіяй і Швецыяй гаспадарка Вялікага княства Літоўскага прыйшла ў заняпад, былі разбураны многія сялянскія гаспадаркі. Таму ў другой палове XVII — першай палове XVIII стагоддзяў феодальны галоўны чынам у каралеўскіх маёнтках, пераводзілі значную частку сялян з паншчыны на грашовы чыны. Аднак у магніцкіх маёнтках паншчына ў асноўным захоўвалася. З другой паловы XVII стагоддзя працэс запрыгоньвання сялян ўзмацніўся. Сеймы Рэчы Паспалітай па патрабаванні шляхты прымалі законы, якія забаранялі пераход сялян і садзейнічалі пошукам уцекачоў. Феодальны карыстаўся неабмежаванай уладай над прыгоннымі. Да сярэдзіны XVIII стагоддзя сялянская гаспадарка дасягнула некаторых поспехаў у развіцці аграгаспадарства, павялічылася ўраджайнасць, павялічылася пагалоўе жывёлы. Але рост прадукцыйных сіл у сялянскай гаспадарцы затрымліваўся ўзмацненнем феадальнай эксплуатацыі. У 1765—1768 гадах у каралеўскіх эканоміях 74—83 працэнты сялян пераведзены на паншчыну. Таму даход ад узмоцненай эксплуатацыі сялян вырас удвая, потым утвая. У 1790 годзе ў Віленскім, Троцкім ваяводствах і ў Жэмайці 61 працэнт сялянскіх «дымоў» выконвалі паншчыну, а 39 працэнтаў плацілі чыны. Палітычныя рэформы другой паловы XVIII стагоддзя ў Рэчы Паспалітай былі палавінчатымі і не палепшылі становішча сялянства. Канстытуцыя 3 мая 1791 года таксама канкрэтна не абмяшчала адмену прыгону.

КУЛЬТУРА І АСВЕТА. Беларусія і украінскія землі да ўтварэння Вялікага княства Літоўскага мелі сваю культуру, якая развівалася на аснове высокай для таго часу старажытнарусыскай культуры. У Вялікім княстве Літоўскім на беларускай мове вялося справядства, на ёй пісаліся сеймавыя пастановы, летапісы і хронікі, а таксама мастацкія і царкоўныя творы. З ўзмацненнем уплыву Поль-

шчы і каталіцызму і асабліва з канца XVII стагоддзя беларуская мова ў дзяржаўным справядстве пачала выцяняцца польскай.

Апрача твораў царкоўна-рэлігійнага зместу, з XV стагоддзя стваралася і арыгінальная свецкая літаратура—летапісы. Найбольш выдатныя з іх Хроніка Быхаўца і інш. Сярод феадалаў і багатых гараджан пашыраліся аповесці тыпу «Александрыя», «Аповесць пра Трою» і інш. У 1523 годзе з'явілася на лацінскай мове паэма Міколы Гусоўскага «Песня пра зубра»—выдатны помнік літаратуры, філасофіі і палітычнай думкі таго часу.

Высокага ўзроўню дасягнула друкарства. Заснавальнікам беларускага кнігадрукавання быў выдатны дзеяч XVI стагоддзя Францішак Скарына. У Вялікім княстве Літоўскім друкавалі кнігі С. Будны (Нясвіж), І. Фёдраў (Заблудаў), П. Мсціславец (Вільня). Друкарні былі ў Брэсце, Мінску, Магілёве, Полацку, Еўі, Іўі, Оршы (Курцэўскі манастыр), Кіеве і інш. Выдатнымі прадстаўнікамі культуры былі В. Цяпінскі, Л. Зізаний, С. Полацкі, К. Нарбут, Б. Дабішэвіч, С. Маймон, браты Вапчанкі, браты Мамонічы, М. Смарыцькі, А. Кульва, К. Шырвід, Х. Дanelайціс.

Барацьбе народных мас з каталіцызмам за захаванне сваёй мовы і культуры садзейнічалі брацтвы. У канцы XVI стагоддзя першыя кнігі на літоўскай мове выдаў асветнік Мікола Даўкша. Адзінай праграмы навування не было. Асвета знаходзілася, у асноўным, у руках духавенства. Першай вышэйшай навучальнай установай у Вялікім княстве Літоўскім была Віленская езуіцкая калегія, заснаваная ў 1570 годзе (з 1578 года акадэмія). У 1632 годзе створана Кіева-Магілянская калегія, дзе атрымлівалі вышэйшую адукацыю і выхадцы з Вялікага княства Літоўскага.

Значную ролю ў культурным жыцці адыграў рэфармацыйны рух. Грамадска-палітычная і філасофская думка знаходзілася пад уплывам рэлігіі. Пашырэнне асветы і кнігадрукавання далі пачатак вызваленню ідэалогіі ад дагматыў афіцыйнай царквы (М. Тышкевіч, П. Гэзна, С. Будны, К. Лашчынскі і інш.).

Значнага развіцця дасягнула каменнае замкавае дойлід-

ства. Удасканалася будаўніцтва драўляных крэпасцей у Полацку, Віцебску і інш. Будуюцца мураваныя Навагрудскі замак, Гродзенскі Стары замак, Краўскі замак, Лідскі замак, замкі ў Вільні, Медніках. Шэраг рэзідэнцый набывае ў XVI—XVII стагоддзях характар замкава-палацавых ансамбляў (Мірскі замак, Смальянскі замак, Гальшанскі палац). З XIV—XV стагоддзяў на аснове ўзораў готыкі (касцёл святой Ганны, Бернардзініскі ў Вільні) і мясцовых будаўнічых традыцый (Ішкалдскі касцёл) складваецца мясцовая разнавіднасць гатычнага стылю, які ў культурных збудаваннях характарызуецца пластычнымі формамі, урачыстым манументалізмам. З канца XVI стагоддзя ўкараняецца стыль барока, які набывае тут своеасаблівы рысы, так званы «віленскае барока». Шматлікія помнікі архітэктуры таго перыяду: манастыры, акадэмія, калегіумы, ратушы і гандлёвыя рады, палацы будаваліся ў Вільні, Гродне, Мінску, Полацку, Магілёве і інш. Ствараюцца палацавыя ансамблі ў Нясвіжы, Ружанах, буйныя гарадскія ансамблі ў Гродне і Паставах. Майстры і рамеснікі з Вялікага княства Літоўскага ўдзельнічалі ва ўпрыгожванні Крамлёўскага палаца ў Маскве (XVII стагоддзе), Каляменскага палаца і інш.

Вялікім княстве Літоўскім больш за іншыя жанры прадстаўлена партрэтамі. Гравюра з партрэтаў дзяржаўных і культурных дзеячоў XVI стагоддзя (А. Хадкевіча, І. Солтана, захоўваліся ў Супрасльскім манастыры) характэрна рэалістычнай манерай выканання. Самабытнасцю вызначаўся іканапіс, які спалучаў рысы старажытнарусыскай і візантыйскай традыцый з уплывам заходнеўрапейскага жывапісу. Шырока бытавала драўляная разная скульптура (асабліва пасля пашырэння Брэсцкай уніі 1596 года), якая мела культурнае прызначэнне, але па сваім вобразным увасабленні вылучалася свецкасцю і характэрнасцю тыпажу. У сувязі з афармленнем пісаных, пазней друкаваных кніг развівалася графічнае мастацтва. У 70-я гады XVII стагоддзя адкрыты першы оперны тэатр у Вялікім княстве Літоўскім (Слонім). Паўны час у XVII стагоддзі існаваў тэатр у Полацку.

В ПРОШЛОМ году в Советском Союзе побывало свыше двух миллионов иностранцев. Они приезжали к нам, чтобы своими глазами увидеть первую в мире социалистическую страну, познакомиться с успехами советских людей в различных областях хозяйственного и культурного строительства, с жизнью и бытом советского челове-

Хатыни, Курган Славы. Именно здесь они, может быть, впервые узнают об истоках советского патриотизма, о мужестве и героизме белорусского народа, его страданиях и жертвах во имя спасения человечества от фашизма во второй мировой войне.

Туризм в нашей республике получит дальнейшее развитие. Начато строитель-

ГОСТИ СО ВСЕГО МИРА

ка. Около 150 тысяч иностранных граждан проехало через Белорусскую республику, а 23 тысячи туристов из 58 стран мира остановились в городе Минске. Среди них трудно было найти пассивных, безучастных созерцателей.

Чтобы удовлетворить интерес зарубежных гостей, познакомить их с различными сторонами нашей жизни, в прошлом году мы провели с ними свыше двух тысяч экскурсий.

Туристы побывали в Минске на камвольном комбинате, часовом заводе, полиграфическом комбинате, в пионерских лагерях, на выставке достижений народного хозяйства. Они встречались и беседовали с рабочими, служащими.

Посещая колхозы, промышленные предприятия, школы и институты, зарубежные туристы отмечают уверенность нашего народа, его гостеприимство, горячее желание сохранить мир на земле и дружбу между народами.

Большое впечатление производят на иностранных туристов Музей истории Великой Отечественной войны, мемориальный комплекс в

ство новых гостиниц. Одна из них в Минске на 600 мест, другая на 300 мест в Бресте будут скоро сданы в эксплуатацию. В Минске открывается новый конференц-зал на 212 мест.

В 1971 году будет закончено строительство охотничьей базы в Чериковском хозяйстве, которое находится в Могилевской области. Сюда смогут приезжать туристы-охотники из-за рубежа.

Намного больше будет «поездов дружбы» из разных социалистических стран, а в связи с открытием прямого воздушного сообщения Минск—Берлин увеличится поток туристов из ГДР.

Управлением по иностранному туризму и другими ведомствами и организациями к предстоящему сезону подготовлены гостиницы, рестораны, различные службы, связанные с приемом и обслуживанием туристов.

Мы рады принять всех, кто едет к нам с открытым сердцем и добрыми намерениями. И мы горячо желаем, чтобы 1971 год стал годом укрепления и расширения дружественных связей между народами.

А. ЛИСОВСКИЙ,

Новая гасцініца на Прывакзальнай плошчы ў Гомелі.

ты юридического аппарата» СССР.

И если знакомство состоялось совсем не так, как рассчитывал Хуго Себрехтс, то ценять за это он должен исключительно на себя и на господ из того же «Фламандского комитета», которые снарядили его для антисоветской подрывной деятельности. Справедливости ради надо заметить, что именно так в конце концов и расценил Хуго Себрехтс все, что с ним произошло в Москве, когда ему, как и Жозефу Хемскоту, на основании неопровержимых улик было предъявлено обвинение в подрывной деятельности против СССР.

Мэтром Хемскот был Роже де Би. Себрехтс завербовал некий господин Жак. Убедившись на следствии, что он полностью изобличен и опираться бессмысленно, недоучившийся правовец начал размазывать слезы раскаяния, просить о прощении, хныкать, что он стал жертвой обмана со стороны Жака. По своей инициативе Себрехтс собственноручно написал: «Можно легко заблуждаться, если постоянно получаешь не-

правильную информацию». А тогда в Лувене, согласившись стать эмиссаром «Фламандского комитета», он деловито уточнял вопросы, которые следует выяснить при встречах с «нужными людьми».

Предусмотрительные опекуны снабдили Себрехтса всем необходимым, чтобы он выглядел заправским интуристом. Он прихватил с собой даже загодя написанные на каждый день письма любящей невесты, в которых она наставляла его «подзаправиться (!) новой порцией мужества». Днем, глотая успокоительные пилюли (при обыске у него был обнаружен довольно внушительный аптекарский запас), Себрехтс в своих дымчатых очках петлял по Москве, развозя антисоветскую литературу и письма.

Приближался срок отъезда. Скрупулезный Хуго сделал пометку в записной книжке, чтобы по приезде домой не забыть заказать кондитеру шоколадные яйца. В заготовленном Одеттой на воскресенье, 28 марта, эпистолярном опусе выражалась надежда, что ее «маленький моты-

лек» живет «в хорошем мере и не чувствует себя одиноком». Все так и оказалось. В этот день «мотылек» сел. Как сели до него его приятель Люк Кинтин, тоже попавшийся в свое время на удочку «Фламандского комитета», и другие разносчики антисоветских пасквилей.

После того как бельгийские боссы уразумели, что операция с засылкой двух «туристов» в Советский Союз с треском провалилась, от имени «Фламандского комитета» была спешно распечатана кипа листовок. Я видел одну из этих бумажек, предназначенных для распространения в Советском Союзе. Уже известный нам Роже де Би вкупе с генеральным секретарем «комитета» Виктором ван Брантегемом (в свое время оба эти господина были выдворены из Москвы за хулиганские антисоветские действия) пустили крупную слезу по поводу «незаконного» задержания Хемскота и Себрехтса.

Как показал на допросах «мириный турист» Себрехтс, он знал, что «комитет» дает

специальные задания лицам, выезжающим в Советский Союз. Именно такое задание ему и было поручено Жаком. Кстати, по словам Себрехтса, он не уверен, что Жак—настоящая фамилия этого человека.

Поведал Жак своему подопечному и то, что в общепто уже не составляет большого секрета, а именно—существование у «Фламандского комитета» прямых контактов с НТС—этим осиным гнездом шпионажа и диверсий, направленных против Советского Союза и других социалистических стран.

Что же остается от фигурных листовок «борцов за права человека», «идеалистов, далеких от политики», которыми пытаются прикрыть свою духовную наготу, свое моральное убожество господа «филантропы» из «Фламандского комитета» и ему подобных организаций? Остается очевидная и становящаяся все яснее для мировой общественности роль антисоветских рупоров и подрывных центров, действующих в тесной координации, постоянно обменивающихся информаци-

ей и финансируемых зачастую из тех же источников, которые субсидируют деятельность западных разведслужб и различных радиологов.

Учитывая, что задержанные с полициным Хемскот и Себрехтс дали развернутые показания по существу совершенного ими преступления и тем помогли следствию, принимая во внимание их молодость и исходя из соображений гуманности, советские компетентные органы приняли решение не предавать Хемскота и Себрехтса суду и выдворить их из пределов Советского Союза.

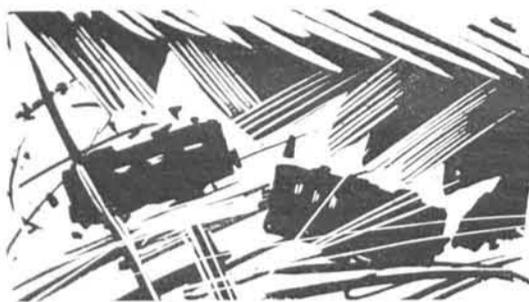
Наша страна ежегодно принимает у себя миллионы зарубежных туристов. Те, кто приезжает к нам с добрыми намерениями, всегда могут рассчитывать на гостеприимство советских людей. Но разносчикам пасквилей, антисоветской контрбанды путь к нам заказан. Раз и навсегда.

К. БРЯНЦЕВ.

(«Известия»)

В БРЕСТСКИХ ЛЕСАХ

Записки партизана

(Продолжение. Начало в №№ 13—19).

Чтобы не подвергать людей опасности, мы переместились километра за три дальше, на другой грудок, где мудрые наши старики Ковалевич, Тевянский и Макаревич сразу же начали строить из жердей и еловых лап просторный шалаш. В чем, тоже на жердях, поднятых повыше, разожгли в шалаше небольшой, но жаркий костер из сушняка. Вот когда, наконец, люди смогли и хорошенько обогреться, и приготовить горячую пищу: дым от костра, а значит, и нашу стоянку, теперь нельзя было обнаружить ни с воздуха, ни с дальних грудков.

К вечеру, из донесений разведчиков, прояснилась обстановка, сложившаяся в зоне блокады. Гитлеровцы, наступавшие со стороны Песков, продвинулись дальше Лесничевки, но до нашего покинутого лагеря так и не дошли. Ивацевичская банда карателей захватила деревню Коречин и застряла в ней, скованная частыми налетами подвижных групп сто двенадцатого отряда. Филин пока в бой не вступал: открытая местность в районе Здитово и Спорово не позволяла скрытно подобраться к противнику. К концу дня немцы заняли Спорово и остановились там на ночевку.

Судя по всем этим данным, гитлеровцы отнюдь не чувствовали себя хозяевами положения. Почему? Не потому ли, что их подвела хваленая фашистская разведка? Не располагая точными сведениями о численности партизан, об огневой мощи партизанского оружия, каратели явно боялись забираться в незнакомые, опасные для них болотные дебри. Может быть, завтра начнут наступление? Ну что ж, поживем—увидим...

Но и весь следующий день и дальнейшие дни не принесли никаких изменений: фашисты не дви-

57

живой души не осталось! И, сворачивая самокрутки из принесенных разведчиками гитлеровских газетенок, мы весело хохотали над этой очередной гитбелльсовской брехней.

ПАРТИЗАНСКИЕ БУДНИ

Вроде можно было бы радоваться: за всю недельную блокаду наш отряд не потерял ни одного человека. А я вместо радости испытывал недовольство самим собой: сколько досадных промахов, сколько ошибок и упущений выявилось за эти нелегкие дни...

Кое в чем пришлось даже мысленно согласиться с Василием Филиным: мобильному, подвижному отряду, состоящему только из боеспособных партизан, легче передвигаться, то нанося неожиданные удары по противнику, то ускользая от его ответных ударов. Такой отряд не связывают ни громоздкие обозы, ни больные, которых надо и защищать, и оберегать. Но наш-то отряд не мобильный, в нем без малого сотня женщин, детей и стариков. И кто, как не командир, обязан был подумать и позаботиться о них.

А вместо этого я чуть ли не спокойно ждал, пока гитлеровцы восстановят разобранный мост через канал возле Лесничевки. Ни пути для отхода партизанских семей заранее не наметил, ни места, куда им уходить. Даже продукты не догадался отправить подальше, и их пришлось оставить в лагерном складе, обрекая людей на полуголодное существование в блокадные дни...

Горький опыт блокады заставил по-новому, далеко глядеть вперед. И когда каратели убралась, мы начали думать о том, как будем жить и воевать дальше.

В старый лагерь решили больше не возвращаться: он и немцам теперь известен, и слишком

59

близко находится от Лесничевки. Не годился и нынешний небольшой грудок: всем на нем места не хватит. Километрах в четырех нашли другой островок — сухой, заросший густым лесом. Старик в тот же день принялись строить на нем шалаши из жердей и еловых лап, утеплять их. И столовую, и штабной шалаш соорудили. А потом всей строительной бригадой явились в штаб и заявили:

— Мы желаем с малыми детьми и бабами жить в отдельности!

Я не понял:

— Как в отдельности? Почему?

Старики переглянулись, подтолкнули самого рассудительного, Ковалевича, и тот начал излагать их доводы:

— Мы, конечно, не то, чтобы против, а все-таки. Сами подумайте, легко ли мужику воевать, когда у него жинка под боком и детишки малые на шею виснут. В бабье положение тоже войти надо: ни тебе постирушку устроить, ни сходить по нужде в кусты,— кругом глаза. О ребятах малых и говорить нечего — совсем от рук отбились. Ну, а что касаемо нас, которым за шестьдесят и больше, так мы тут и вовсе, как бельмо на глазу: и от дела не бегаем, и дела не делаем.

— Что же, думаете, в отдельном лагере будет лучше?

— Еще как! — Ковалевич даже руками взмахнул. Одобрительно загудели и старики. — Мы не то, чтобы совсем отдельно, мы рядышком, вон на том грудке, до него отсюда и километра нет. Вроде служба у вас — тут, а хозяйство домашнее, семьи,—там, понятно? Зато экое вам раздолье: лупи себе фрицев и в ус не дуй!

— Только нам? — не смог я сдержать улыбку.

— Ну, конечно, и нам ничего,—не смутился хитрый старик,—хотя и скучновато. Ладно, в гости

60

«А ведь могут,—с невольным испугом подумал я.—Удерут, и ищи их потом по всему болоту».

Решено было оставить подростков в боевом лагере, но при условии: чтобы не лезли не в свои дела, а занимались тем, чем прикажут.

— Это чем же,—недоверчиво прищурилась Саша Середа,—портянки партизанам стирать да обеды-ужины готовить?

Я ответил вполне серьезно:

— И портянки стирать. И пищу готовить. И за ранеными, если они будут, ухаживать. А кроме всего этого придется каждый день обеспечивать лагерь дровами и питьевой водой, наводить чистоту, соблюдать партизанскую дисциплину. Неслухи и своевольники нам не нужны.

Ребята притихли. Только Ваня Михайлов спросил:

— А на боевые задания нас будут брать?

Пришлось пообещать:

— В охрану грудка мальчишек постарше включим. И в разведку посылать будем. Только все это заслужить придется. Согласны?

И в молодежное звено, как называли мы наших подростков, в этот день вступили первые девять человек.

Отряд продолжал расти. Вернувшись с боевого задания, Иван Каштелян привел с собой новых партизан вместе с их семьями—Павла Каштеляна, Константина Кота, Антона Бирюкова, Ивана Полякова, Николая Карабетяна. Сами пришли из Антопольского района и привели своих близких Четыребок, Титик, Дрозд. С помощью подпольщиков добрались до нас долго скрывавшиеся от фашистских ищек бывшие воины узбек Куркажинов, казахи Турсумбаев и Иржанов, киргиз с очень трудным именем, которого хлопцы для легкости звали по-русски Андреем. По количеству людей мы вскоре переросли отряд Филина, а добытое в

62

боях с противником и собранное в деревнях оружие позволило сравняться с ним и по вооружению.

Разное это было оружие — от охотничьих берданок до немецких автоматов, но для боя, к сожалению, годилось далеко не все. Разведчики притащили штук десять винтовок, а стрелять ни из одной нельзя: надо чинить. И автомат в какой-то деревне раздобыли с разрубленным на три части кожухом. Так и валялся весь этот хлам в штабном шалаше, пока не пришел к нам бывший сержант Красной Армии Иван Иванович Поляков. Из разговора с ним выяснилось, что до призыва в армию он работал слесарем на одном из оружейных заводов, и это сразу натолкнуло на мысль.

Я подвел новичка к куче ржавого металлического хлама, вытащил одну из винтовок.

— Как думаешь, можно заставить ее стрелять?

— А почему бы нет! — Поляков повертел винтовку в руках.— Доставьте инструменты — будет как новенькая.

Инструменты кое-какие разведчики раздобыли: молоток, зубило, ножовку, напильник. И легко представить нашу радость, когда Иван Иванович, «поколдовав» над одной из винтовок, отремонтировал ее так, будто она побывала в настоящей мастерской! Следом за первой пошла в ремонт вторая, потом третья,— все десять. Но на немецком автомате Поляков споткнулся.

— Крепко же его покарябало,—посоветовал он.— Вот если бы наковальной да кузнечным горном разжиться, тогда, может, и отремонтирую...

И опять разведчики принялись шарить по окрестным деревням. Все тащили в лагерь: инструменты, железо, сталь, части каких-то машин, авось, пригодится. Даже кузнечный горн приволокли, только без мехов, и замечательный помош-

63

гались ни из Коречина, ни из Спорово. Даже их воздушные разведчики-«костыли» перестали появляться над болотным массивом, и только пешая разведка время от времени пыталась нащупать часто изменяющееся расположение партизанских сил. Однако подлинными хозяевами в болотных лесах оставались мы, и фашистские разведчики далеко не всегда и не все возвращались к своим.

Между тем теплое мартовское солнышко все больше растапливало снега, все шире и глубже становились весенние лужи, сливавшиеся в сплошные озера. «Какой же дурак попрется в эту бездонную хлябь, рискуя увязнуть в ней вместе со всеми своими пушками, танками и минометами?» — думал я. Теперь и фашистские летчики ничем не смогли бы помочь карателям: сверху весь лес казался весенним половодьем, и бомбить его не имело никакого смысла.

Так и пошел прахом весь замысел фашистов, и к утру седьмого дня блокады они столь же неожиданно исчезли из леса, как и появились в нем неделю назад. Даже из Песков, из Спорово, из Ивацевич убралась: погрузили на машины своих раненых и убитых — и полным ходом в Барановичи.

Дорого обошлась противнику эта авантюра: двенадцать убитых и пятеро раненых в районе Лесничевки; двадцать пять убитых, девятнадцать раненых и четыре уничтоженные автомашины на участке между Ивацевичами и Коречином; восемнадцать убитых и четверо раненых в направлении Пески—Здитово—Спорово. Плачевный итог для гитлеровцев, если учесть, что за все эти дни со стороны партизан было убито лишь двое и ранено четверо.

И все же на следующий день немецкие газеты победно трубили о том, что в Коречинских лесах уничтожены все до единого партизаны. Все, ни

58

будем ходить друг к дружке, глядишь, и обойдется...

Нельзя было не согласиться со всеми этими житейскими доводами, и в тот же день на соседнем грудке закипела строительная работа. Шалаши там получились и просторнее, и теплее, чем наши. В них могли жить отдельные семьи, не мешая одна другой, и — это самое важное — в семейный лагерь можно было добираться, только минуя лагерь боевиков. Особенно обрадовала женщин большая кухня: в ней и пищу можно готовить, и постирушки устраивать, а по вечерам лучшего места для клуба или для красного уголка во всем Коречинском лесу не сыскать.

Против коллективного питания не возражал никто: и готовить пищу быстрее, легче, и обид никаких, всем поровну. И, конечно, договорились, что все лучшее, чем разживется отряд, будут в первую очередь получать дети.

Мы не ожидали, что мальчишки и девчонки станут артачиться против такого решения. А они вдруг явились в штаб целой гурьбой.

— Мы что, маленькие? — бушевал остроглазый, шустрый, как ртуть, Ваня Михайлов.— Может, нас и соски заставите сосать? Мне четырнадцать уже исполнилось, Мише Стогову, Феде Трутко, Мане Каштелян — пятнадцать. Так какие же мы дети?

— А кто вы — старички дряхлые?

Но серьезная, не по годам рассудительная Шура Медведева не приняла шутку.

— Вы, товарищ майор, с нами не шуткуйте,—сдвинув тоненькие белесые бровки, заявила она.— Кто поменьше, пускай себе с мамками остаются. А нам в самую пору уже комсомольцами быть и не в семейном лагере цветочки нюхать, а вам помогать. Никуда мы отсюда не уйдем. Станете прогонять — переберемся на другой грудок и организуем там свой партизанский отряд...

61

ник Полякова — партизанский столяр Антон Яковлевич Бирюков — смастерил вместо них хитроумную деревянную «ветродуйку».

Заработала оружейная мастерская! Теперь к нам и из других отрядов неисправное оружие несли: будьте ласковы, отремонтируйте. У винтовок чаще всего выходили из строя деревянные части, но нередко и весь приклад приходилось менять. Бирюков наколот из березовых комлей нужных размеров чурок, обтесал топором эти заготовки, просушил хорошенько над костром в шалаше-кухне, и из них получились отличные приклады.

Позади остались март, а за ним и апрель. Без следа растаял снег, и залитый весенним половодьем болотный массив превратился в сплошное море, на котором зеленели поросшие лесом и кустарником островки — грудки. По широкому водному раздолью можно было передвигаться только на лодках, а нам это на руку: ни один чужак до лагеря не доберется, и хлопцы наши, возвращаясь с боевого задания, не оставляют следов.

В один из таких весенних дней к нам приплыл комиссар сто двенадцатого отряда Федор Александрович Беляев.

— Вот, явился,—невесело улыбнулся он.— Примешь? Или, может быть, от ворот поворот?

Я не стал допытываться, что у него получилось в прежнем отряде. Только спросил, не возражал ли против его ухода Алексей Чертков и согласен ли с этим комиссар армейцев Василий Цветков.

— Из отряда отпустили, как говорится, с миром,—вздыхнул Федор,—а Цветков сам посоветовал податься к тебе.

— Что ж, оставайся. Делить нам с тобой нечего, а работы на двоих хватит: сам видишь, сколько тут теперь народа.

(Продолжение следует).

64

АКНО Ў СВЕТ ПРЫГАЖОСЦІ

Канстанціну КАСМАЧОВУ - 60 год

Бярозаўскія
вяхоркі

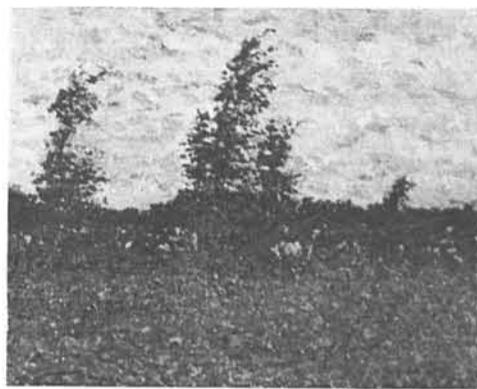
У салоне Саюза мастакоў БССР экспануецца персанальная выстаўка твораў заслужанага дзеяча мастацтваў БССР Канстанціна Касмачова. Выстаўка прысвечана 60-годдзю з дня нараджэння мастака.

Каля сарака год плённа працуе К. Касмачоў у галіне жывапісу і графікі. Першай значнай яго работай была карціна на гісторыка-рэвалюцыйную тэму «У надпольнай друкарні». Гэта латно дэманстравалася ў 1940 годзе на Дэкаднай выстаўцы твораў беларускіх мастакоў у Маскве і з'явілася прыкметнай вяхой у беларускім савецкім жывапісу.

А потым пачалася вайна. Касмачоў добраахвотна пайшоў на фронт. У рэдкія хвіліны адпачынку паміж баямі рабіў замалёўкі. У 1946 годзе з'явілася яго карціна «Рускія прыйшлі».

З пасляваенных работ Канстанціна Міхайлавіча варта спыніцца на невялікім палатне 1950 года «На калгаснай пасецы». Звычайны сюжэт — догляд пчолаў, але колькі святла і радасці ў гэтай карціне, якая вабіць нічырасцю і прастотай.

Адна з вядучых тэм у творчасці мастака — вобраз Леніна. Ёй прысвечаны карціны «Ленін у Разліве», «За-

ра», «Напярэдадні» і трыпціх «Незабыўнае». У мінулым годзе на юбілейнай лінскай выстаўцы Касмачоў прадставіў новы варыянт вядомай работы «Напярэдадні». Быццам непрыкметныя на першы погляд змены ўнёс аўтар у сваю карціну, але фігура правадзільца будучай рэвалюцыі набыла большую цэласнасць, манументальнасць. Дванаццаць год спатрэбілася мастаку, каб яшчэ больш удасканаліць кампазіцыю твора, які і без таго атрымаў усесаюзнае прызнанне.

У 1962—1965 гадах Касмачоў працаваў над «Рэчыцкай лірычнай». Гэта таксама

трыпціх. Светлая каляровая гама, ненадакучлівае параўнанне беластвольных бяроз з фігурамі дзяўчат пакідаюць уражанне чысціні і задушэўнасці.

Значную частку юбілейнай выстаўкі займаюць пейзажы. Яны не вабяць разнаколернасцю фарбаў, але спыняюць, прыкоўваюць увагу. Невялікія палотны ў простых драўляных рамах — нібы вокны ў поле, у лес, проста ў свет прыгажосці: вогненнымі пырскамі палымнюць гронкі рабін, радуе вока абмытае навалнічнымі дажджамі наваколле, журботна схліліся пад халодным восенскім ветрам голыя дрэвы.

Мастака цікавіць і тэма старажытнай беларускай архітэктуры. Цудоўны яго Нясвіжскі замак — аранжаважоўты на фоне сіняга неба. Быццам волат, узвышаецца над наваколлем Мірскі замак.

Да свайго 60-годдзя Канстанцін Касмачоў прыйшоў поўны творчых задум. У яго майстэрні шмат эскізаў, накідаў, нямаюць завершаных твораў. Яны яшчэ не пабылі на выстаўках, бо патрабавальны да сябе мастак выпрабаввае іх часам.

НА ЗДЫМКАХ: рэпрадукцыі з карцін К. Касмачова «Замак у Нясвіжы» і «Верасень».

Пра фальклорную групу, што працуе пры Бярозаўскім палацы культуры, я чула даўно. Але пазнаёмілася з яе ўдзельнікамі толькі нядаўна, у час рэпетыцый на тэлестудыі.

Сімпацічныя дзяўчаты і маладзіцы слухалі рэжысёра, старанна рыхтаваліся да выступлення. Зладжана, натхнёна ішлі «бярозаўскія вяхоркі».

Спяшалі жанкі ў беларускіх нацыянальных касцюмах, круціўся калаўрот, жартаваў, сядзячы ля яго, сівабароды дзед Лукаш, і я забывалася, што яны — на студыі, што дзед Лукаш — мастак-афарміцель Лук'ян Хацяневіч, што вясяле, какетлівае цешча — работніца цэха апрацоўкі Соф'я Андрушківец, а дзяўчаты-спявачкі — яе сяброўкі па брыгадзе Ніна Мяркулава, Таццяна Салімагарева, Аляксандра Багінская, Галіна Абраменкава і іншыя.

Цудоўныя, поўныя то смутку, то нястрымнай веселасці, гучалі беларускія песні. Многія з іх былі запісаны самімі спявачкамі — на вясялях, народных пагулянках, вечарынках: «Там, каля млына», «Ой, там на тэры, на базары». Нездарма ж вакальная група Бярозаўскага шклозавода «Нёман» называецца фальклорнай. Тут групуюцца пачынаючыя паэты, самадзейныя кампазітары Бярозаўкі: начальнік пажарнай аховы Анатоль Озераў, вучань Юрый Міхалькевіч, рабочы Леанід Кушал і іншыя. Яны не толькі пільна ўслухваюцца ў вечна жывы гоман крыніц народнай творчасці, шукаюць новае, яшчэ не знойдзенае нікім, але і пішуць самі.

Вакальная група пры шклозаводзе склалася даўно. Але асабліва папулярнасць яна набыла ў апошнія гады, калі прыехала працаваць у новы палац культуры малады хормайстар Таццяна Карпінчык. Гэта па яе парадзе была ўпершыню інсцэніравана беларуская народная песня «Сям'ера жаніхоў», а для выступленняў абрана форма «вяхорак».

З групай заўсёды выступае майстар мастацкага слова Лук'ян Хацяневіч. Майстар — гэта не перабольшанне. Яго выступленні — трапныя і вострыя характарыстыкі персанажаў, «Замовы» Ніла Гілевіча ў яго вуснах гучаць так, што ніхто не зможа застацца раўнадушным. У Лук'яна Паўлавіча было нямаюць выступленняў у калгасных клубах, на гарадскіх сцэнах, у Зорным гарадку сярод касмануўтаў. Жывое, трапяткое беларускае слова прынес ён і на сцэну Крамлёўскага палаца з'ездзіў. Павага да народных традыцый наогул вельмі характэрна для мастацкага калектыву шклозавода «Нёман».

В. ПАТАВА.

Хроніка культурнага жыцця ♦ хроніка культурнага жыцця

Па творах беларускіх аўтараў

Беларускі дзяржаўны ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга акадэмічны тэатр імя Я. Купалы даў доўгае сцэнічнае жыццё многім творам беларускай драматургіі. Класічнае ўвасабленне знайшлі на яго сцэне «Паўлінка» Я. Купалы, «Хто смяецца апошнім» К. Крапівы, інсцэніроўка «Палескай хронікі» І. Мележа і іншыя творы.

Для многіх аўтараў выдатны тэатр стаў родным домам. Праца з яго калектывам прыносіць ім сапраўдную творчую радасць.

Урадлівым на спектаклі па творах беларускіх драматургаў абяцае быць сёлетні год. Следзі адна за адной адбыліся прэм'еры двух спектакляў: «Начное дзяжурства» А. Дзялендзіка і «Амністыя» М. Матукоўскага. Дзве свае новыя п'есы прынес у

тэатр А. Макаёнак — «Зацюканы апостал» і «Трыбунал».

Тэатр мяркую замацаваць у сваім рэпертуары капітальна аднойленны спектакль «Хто смяецца апошнім» па п'есе К. Крапівы, пастаўлены яшчэ да вайны. Над аднаўленнем настаноўкі працуе народны артыст СССР Л. Рахленка.

Сустрэча з пісьменнікам

Добрай традыцыяй сталі сустрэчы студэнтаў Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Ул. І. Леніна з беларускімі пісьменнікамі. Адна з такіх сустрэч адбылася на філаглагічным факультэце. У госці да першакурснікаў беларускага аддзялення прыйшоў старшыня секцыі паэзіі Саюза пісьменнікаў БССР Мікола Аўрамчык.

У складзе пісьменніцкіх дэлегацый Мікола Аўрамчык аб'ездзіў многія мясціны на-

шай неабсяжнай Радзімы. Пра некаторыя з гэтых паездак, пра цікавыя сустрэчы расказаў паэт студэнтам.

Вельмі многа ўражанняў пакінула наведанне лінскай мясціны, незабыўным было ўсесаюзнае пушкінскае свята. На гэтым свяце М. Аўрамчык чытаў «Баладу аб вызваленым паэце», напісаную неўзабаве пасля вайны. Студэнты даведаліся аб гісторыі стварэння гэтага верша.

Потым М. Аўрамчык чытаў некалькі вершаў з новай кніжкі «Як на далоні», якая нядаўна выйшла ў бібліятэцы «Вожыка».

Для сярэдняй школы

У сувязі са зменай школьных праграм пішуцца і выдаюцца новыя падручнікі. Сёлета выдавецтва «Народная асвета» выпусціць два націцаў такіх падручнікаў.

Трыякласнікі атрымаюць «Роднае слова» Е. Івашуціча, Э. Агняцвет і А. Шышон-

ка, «Беларускую мову» Л. Падгайскага, Г. Будзько і С. Малашкевіча, «Рускую мову» Г. Філатава і Г. Баравой, кнігу для чытання на рускай мове «Расінка» Н. Лапцікаў. Усе гэтыя падручнікі выпускаюцца для школаў з беларускай мовай навучання.

Новыя кнігі па беларускай і рускай мовах, па беларускай літаратуры выдаюцца таксама для пятаых і шостых класаў.

Сёлета ў маі канчаецца двухгадовы конкурс на лепшыя падручнікі па беларускай літаратуры для васьмых, дзевяціх і дзесятых класаў, абвешчаны Міністэрствам асветы рэспублікі і Дзяржаўным камітэтам Савета Міністраў БССР на друку. Журы ў складзе навуковых работнікаў, пісьменнікаў, настаўнікаў-практыкаў і метадыстаў разгледзіць рукапісы і прысудзіць за лепшыя з іх прэміі. З аўтарамі лепшых рукапісаў выдавецтва «Народная асвета» заключыць дагавор на выданне іх у якасці стабільных падручнікаў.

ПАКУЛЬ ШТО ПЯЦЬ

Па вуліцы начнага горада бяжыць юнак. Шчасце перапаўняе яго: толькі што на балі дзяўчына прызналася яму ў каханні. Мара і рэчаіснасць цесна спляліся ва ўяўленні закаханага. Ён гатовы абняць увесь свет.

Але раптам сухі барабанны пошчак урываецца ў летуценні юнака. Замест танца сляжынак страшная сцэна экзекуцыі. І экзекутар — бацька яго каханай!

Ці магчыма гэта? Боль і жудасць пранізваюць сэрца. І здаецца герою, што не татарына, а самога яго гоняць скрозь строй. Разбіта, растаптана мара аб шчасці, аб дабрах, аб міру. Высока над сцэнай на выцягнутых руках салдат распасцёрта цела юнака. На твары застылі адчай і жах.

Малады саліст балета Юрый Траян выдатна справіўся з партыяй Юнака ў новым балете Генрыха Вагнера «Пасля балю», прэм'ера якога нядаўна

адбылася ў Беларускам дзяржаўным тэатры оперы і балета. Лібрэта А. Дадзішкіліяні па матывах аднайменнага апавядання Л. Талстога. Роля атрымалася яркая, выразная, псіхалагічна насычаная.

Сучасны балетны спектакль прад'яўляе высокую патрабаванні да тэхнікі танца. Танцаваць у ім куды больш складана, чым у звычайным класічным спектаклі. Юрый гэта добра ведаў, і таму да сучаснага балета ішоў праз авалоданне майстэрствам класічнага танца. Але, зразумела, усё пачалося намнога раней...

Хлопчык, сын касцюмершы опернага тэатра, часта з-за куліс з захапленнем сачыў за танцоўшчыкамі. Тады танцавалі «блакітныя прынцы» С. Дрэчын, А. Міронаў, В. Давыдаў. Затым вучоба ў харэаграфічным вучылішчы. Іменна там, у класе народнага артыста БССР В. Давыдава, зразумеў Юрый

Траян, што балет — гэта перш за ўсё паўсудзённая праца.

У 1969 годзе выпускнік Мінскага харэаграфічнага вучылішча становіцца артыстам Дзяржаўнага акадэмічнага тэатра оперы і балета БССР.

Прырода шчодрата адарыла Юрыя: рамантычная знешнасць, выдатная пластычнасць, гарманічнасць руху. Усё гэта дапамагло артысту атрымаць свае першыя перамогі ў партыях Зігфрыда і Дзэрэр ў балетах П. Чайкоўскага «Лебядзінае возера» і «Спячача прыгажуня». Ю. Траян здолеў надзяліць Зігфрыда і Дзэрэр жывымі чалавечымі пачуццямі, афарбавачы строгія класічныя вобразы светлым лірызмам.

У сезоне 1970 года Юрый Траян выканаў партыю Машэкі ў балете Я. Глебава «Вібранніца». Гэта быў першы крок да сучаснага балета. Машэка — Траян падкупляў гарманічным спалучэннем лірычнага і гераічнага. Артысту

вельмі дапамагла цудоўная паэзія Янкі Купалы, якая жывіла яго фантазію.

Машэка — сімвалічны вобраз, гэта вечна юная душа нашага народа, якую не зламалі ні галечы, ні векавы прыгнёт. У акрыленым палёце танцоўшчыка — заклік да барацьбы, Машэка вядзе сялян на бой з феодалам-прыгнятальнікам і перамагае.

У сёлетнім сезоне Юрый Траян паспяхова выканаў ролю Рамэа ў балете С. Пракоф'ева «Рамэа і Джульета». У гэтым вобразе артыст удала выкарыстаў пантаміму, у выніку чаго ў партыі, пазбаўленай цікавай танцавальнай фактуры, Ю. Траян дабіваецца псіхалагічнай прайздзіваці вобраза.

Зігфрыд, Дзэрэр, Машэка, Рамэа, Юнак... Пяць вялікіх роляў, пакуль што пяць, але яркі талент Юрыя Траяна абяцае нам яшчэ шмат радасных сустрэч з неўміручым мастацтвам танца.

Ул. ЯФРЭМАУ.

НА ЗДЫМКУ: сцэна з балета Г. Вагнера «Пасля балю». Выканаўцы галоўных партыяў — Л. БРЖАЗОУСКАЯ і Ю. ТРАЯН. Фота Ул. КРУКА.

КОЛЕР СОНЕЧНЫХ ПРОМНЯУ

З якой казкі прыскакаў гэты чароўны конь? Горда ўскінуўшы залатую грыву, ён на хвілінку прыпыніўся, каб даць налюбавацца сваёй стройнай постацю, пышным хвостом, што развяваецца на вятру. Нецярпліва сцягае гараць яго вочы, не могуць устаяць на месцы хуткія ногі. Здаецца, хвіліна — і сарвецца з месца, панясецца ўдалычыны казанчы конь-агонь... А ён сапраўды трапіў сюды з шырокага поля, дзе сонца і вецер залацілі яго будучую грыву, бо зроб-

ка — няцяжка было застацца незаўважаным на гэтым свяце фарбаў, згубіцца сярод шэдэўраў мастацтва, якія ўвабралі ў сябе майстэрства народа.

Але наш казанчы конь не згубіўся. Каля яго абавязкова спыняліся наведвальнікі, затрымліваліся спецыялісты, уважліва читалі надпіс: «К. Арцёменка, служачая (Беларусь). Пляценне з саломы».

Кацярына Арцёменка працавала на Магілёўскай фабрыцы мастацкіх вырабаў машыніст-

ломы. Прывяла дзеда да сябе ў кабінет, паклікала машыністку. Ахапак саломы, вядро вады — вось і ўсе прылады. Няхітра на першы погляд справа сплесці плёткачку з чатырох каціц. У старога вунь як хуткая яна ўецца, а ў Каці нічога не атрымліваецца. Але жанчына не адступілася. Праз тыдзень яе плёткачка была не горшая за дзедаву. Паспрабавала такую плёткачку прыстрачыць да тканіны, яшчэ радык, яшчэ, атрымалася саламяная палатно. І вось ужо гатова першая сумачка, пакуль што нязграбная, нетрывалая.

Зараз жаночыя сумкі, якія выпускае магілёўская фабрыка, ахвотна купляюць самыя заўзятыя модніцы. Залацісты колер саломы выдатна пасуе і да строгага льнянога касцюма, і да квяцістай шаўковай сукенкі.

Пляценне было толькі пачаткам. Кацярына Арцёменка ведала, што з саломы многае можна зрабіць. А што калі паспрабаваць? Уззяла пук бліскучай саломы, перагнула, перавязала ў некалькіх месцах — выйшла льялька ў пышнай спадніцы. І разыгралася фантазія мастачкі. Хутка на яе стала з'явіліся маленькія фігуркі: селянін з віламі на плячы, яго жонка з каромыслам, а вакол дзеткі, адзін за другога меншы. Саламяная сям'я зрабіла падарожжа ў Мінск і атрымала адабрэнне мастацкага савета. Гэта было ў 1965 годзе.

Калі госьце, прыехаўшы да нас у рэспубліку, задумаецца над тым, які сувенір павезці дадому на ўспамін аб Беларусі, яму можна параіць купіць саламяную цацку, зробленую на Магілёўскай фабрыцы мастацкіх вырабаў. Так, цяпер тут працуе цэлы цэх.

У вялікай светлай зале (інакш не назавеш цэх) шмат сонца. Нават у дажджлівае надвор'е яно, здаецца, не пакідае памяшканне. Усюды — на сталах, на падлозе, нібы сонечныя промні, — ахапкі жытнёвай саломы. Яе спецыяльна дастаўляюць на фабрыку з прыгараднага калгаса.

На рабочых сталах — напайгатовыя і гатовыя фігуркі. Вось Антос вядзе казу на кірмаш. Каза ўпіраецца ўсімі сваімі ча-

тырма нагамі, але ідзе, бо здаду бабка падганяе дубцом. Кружэцца ў вясельным танцы «нявесты» — прыгажуні з ільнянымі косамі, «жніцы» са снапамі вяртаюцца з поля, а гэтая льялька з кошкікам у руках сабралася ў лос па грыбы...

Шэсць год назад Кацярына Арцёменка зрабіла сваю першую льяльку, а зараз з саломай працуюць ужо 80 чалавек. Мастачка стварае ўзор, а яе вучаніцы Любоў Фамінова, Тамара Эйдэльштэйн, Марыя Гаўрылькова і іншыя дзяўчаты паўтараюць яго.

Кацярына Гаўрылаўна не пакінула цэх, яе стол тут, побач. Толькі рэчы, якія стаяць на ім, нельга купіць у магазіне. Твор мастака унікальны, ім любуюцца ў музеі, на выстаўцы. Як любаваліся саламянай скульптурай таленавітай магіляўчанкі ў Манежы.

Потым, магчыма, яго паўтараць. Тады, калі пашануе, удацца купіць славетную «Лявоніху на арбіце». Колькі гумару ў гарэзлівай Лявоніхі, якая з вудай і вядзеркам горда крочыць на рыбалку ў той час, як яе Лявон корміць курэй. Небарака не паспеў як след апрацуца: на адной назе лапаць, на другой — бот. І нават куры без павагі ставяцца да гаспадара — так і лезуць у міску.

Тонкае майстэрства, выдатнае адчуванне матэрыялу, свежасць і непасрэднасць успрыняцця праяў рэчаіснасці, невычэрпны гумар — гэтыя рысы ўласцівы работам Кацярыны Арцёменка.

...Тройка гарачых коней ічыць сани. Заліваецца ў руках старога седака гармонік. У бабкі на каленях гаршчок, з якога яна частуе гасцей пухлякімі блінамі. А хлопец вялікай лыжкай шчодро палівае кожны блін маслам. Па хітраватым яго твары відаць, што таксама шчодро адпускае ён жарты. І коні, і гармонік, і дзедаў кажух, і пухлякія бліны — усё з саломы. «Масленіца» — так называецца гэта кампазіцыя — выклікала захапленне глядачоў на выстаўках у Манрэалі, Осака, Хельсінкі, Маскве. А ў Балгарыю Кацярына Арцёменка вазіла свае работы сама.

Не адразу знайшла мастачка ўласны стыль. Былі няўдачы,

што не хапае фарбаў. Можна падбраць адценні, але колер саломы застаецца адзін і той жа. Спрабавала фарбаваць сцяблы. Не, не тое. Трэба шукаць толькі тут, у натуральнай саломе. І не памылілася. Залаты лось атрымаўся велічным і прыгожым. А саламяная постаць і блакітныя вочкі зрабілі магутную жывёліну добрай і сімпатычнай.

Чуйныя пальцы перабраюць пругкія сцяблы. Пакуль што гэта толькі саломе, але Кацярына Гаўрылаўна ўжо бачыць у ёй свае новыя работы. Якая будзе наступнай? Можна, уладар Бела-вежскай пушчы — зубр? А можа, наспеў час прымацца за кампазіцыю, да якой усё часцей вяртаюцца думкі? Есць такая беларуская песня «У суботу Янка ехаў ля ракі...»

Калісьці ў беларускіх вёсках з жытнёвай саломы рабілі дзівосныя рэчы. Дзе-ні-дзе захаваўся саламяныя куфры, шакатулкі, малюнк-апликацыі, цацкі, вазы, нават самавары. Але сакрат пляцення быў амаль забыты. А цяпер мы зноў убачылі цудоўную саламяную цацку: закружыліся ў вясёлым карагодзе залацістыя прыгажуні, паслелі хлеб-соль насустрач гасцям Беларусі.

Тамара РЭУТОВІЧ.

Кацярына АРЦЁМЕНКА (другая злева), плецельшчыцы Надзея НОВІКАВА (злева направа), Вера КУЦЯКОВА, Таццяна ДЗЯТЛАВА і Валянціна МАРОЗАВА за работай.

лены конь з жытнёвай саломы. І хаця саламяныя капыты не пакінулі слядоў у дарожным пыле, ён пабываў і ў далёкіх краях.

Восем тысяч экспанатаў дэманстравалася на Усесаюзнай выстаўцы-конкурсу твораў дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва, якая адбылася мінулай восенню ў Маскве. Манеж — Цэнтральная выставачная зала краіны — быў аддадзены самадзейным мастакам. Грузінская чаканка і эстонскія ювелірныя вырабы, бухарскія дываны і валагодскія карункі, разьба па косці з Запаляр'я і роспіс па дрэву з Іванава, архангельскія пернікі і тульскія цацкі, нёманскае шкло і таджыкская вышыў-

кай. Добра спраўлялася са сваімі абавязкамі, і ніхто — ні сама Каця, ні таварышы па рабоце — не ведаў, якія цудоўныя рэчы могуць рабіць гэтыя спрытныя пальцы, што хутка бегаюць па клавишах пішучай машынікі. Праўда, захаплася жанчына штучнымі кветкамі. На першамайскай дэманстрацыі імі ўпрыгожвалі калон фабрыкі. Але гэта было так, забавай.

Толькі дырэктар Аляксандра Зінкевіч, прыглядаючыся да машыністкі, усё думала: «Не сваёй справай займаецца Кацярына. Які занятка знайсці для яе ўмелых рук?» І знайшла.

Неяк убачыла на рынку старога, што прадаваў немудрагелістыя кошкікі, плеченыя з са-

Конь-агонь.

ГРЫБНЫЯ ПАХОДЫ

У Беларусі ў разгары грыбны сезон. Веснавы. Цёплае сонца сагрэла лясныя паляны, ускрайкі лесу, і на іх высыпала многа смаржкоў. Пасля заняткаў адпраўляюцца ў лес вучні. Захапляюцца справа — збор веснавых грыбоў! Праз дзве — тры гадзіны дзедці вяртаюцца дадому з поўнымі кошыкамі. Грыбы ахвотна збіраюць таксама і рабочыя лясгасаў.

Сушаныя смаржкі зборшчыкі здаюць у нарыхтоўчыя арганізацыі. Як паведамілі ў Белкаапсаюзе, у гэтым сезоне будзе нарыхтавана 30 тон веснавых грыбоў. Дарэчы, яны прыйшліся да густу не толькі ў нашай краіне. Высокім попытам карыстаюцца гэтыя грыбы за рубяжом. Яны экспартуюцца ў Швейцарыю, ГДР.

М. ШЫМАНСКІ.

ПЕРАСЯЛЕННЕ АЛЕНЯУ

Работнікі лясной аховы сумесна з аматарамі прыроды Гродзеншчыны вядуць карпатлівую работу па ўладкаванні паліўнічай гаспадаркі. Яны вызначаюць віды дзікіх жывёлін, птушак, месцы іх размнажэння, кармавыя ўгоддзі. Пры гэтым, у прыватнасці, устаноўлена, што там, дзе жывуць ласі, дрэнна прыжываюцца алені. Нягле-

Дрэва — чуд прыроды.

дзячы на добрыя ўмовы сустракаюцца яны вельмі рэдка, бадай, толькі ў Белаавежскай пушчы. У сувязі з гэтым у Дзятлаўскім лясгасе створана спецыяльная гаспадарка. У ёй на невялікай плошчы зроблены загарадкі, вальеры для часовага жылля гэтых лясных прыгажунюў. У лютым сюды з Белаавежы перасялілі першую партыю аленяў.

Энтузіясты добраахвотных таварыстваў аховы прыроды падрыхтавалі для іх бульбу, сена, зялёныя венікі. На лясных палінах, прасеках і на ўскрайках лесу абсталювалі «сталовыя».

А. КАСЕНКА.

У КАЛЕКЦЫІ — 757 МАНЕТ

Каля 20 гадоў займаецца калекцыяй іраваннем старажытных манет адказны сакратар докшыцкай раённай газеты Яўген Пашэвіч. У яго калекцыі 757 рэдкіх манет і каля тысячы дублонаў.

Шырока прадстаўлена серыя рускіх старажытных манет. Нумізмат сабраў іх звыш 300.

Цікавасць выклікае сярэдневяковы галандскі талер з Гльвом. Самая старажытная манета з калекцыі — 1 900 гадоў. Гэта антычная рымска манета імператара Веспасіяна Аўгуста (I век нашай эры), тры бронзавыя манеты (дупондзіі) Баспорскага царства таго ж часу.

У калекцыі ёсць усе савецкія рублі і разменная манета, шмат папяровых грошай XIX—XX стагоддзяў.

Нядаўна калекцыя папоўнілася рэдкай манетай Арабскага халіфата. Яна была адчаканена ў Самаркандзе ў першай палове X стагоддзя.

НЕВЯДОМЫЯ ПІСЬМЫ Я. КОЛАСА

Пісьменнік К. Сіманаў перадаў у падарунак Літаратурнаму музею Якуба Коласа дзве тэлеграмы, якія народны паэт Беларусі прыслаў яму ў свой час.

З кожным годам усё больш папаўняюцца фонды гэтага музея. У апошні час, сюды паступілі таксама два пісьмы Я. Коласа.

У першым з іх паэт дзеліцца ўспамінамі пра свае родныя мясціны. У другім турбуецца аб будаўніцтве ў Мікалаеўшчыне школы і амбулаторыі.

Г У М А Р

ЧУЦЦЕ

— У рамане я звычайна чытаю твае раздзелы, якія мне падабаюцца, на два разы, а тыя, якія не падабаюцца, зусім не чытаю. — заявіла кіназорка журналістам, якія прыйшлі ўзяць у яе інтэрв'ю.

ВЫЙСЦЕ СА СТАНОВІШЧА

Васьмігадовы хлопчык, вярнуўшыся са школы, расказвае бацьку:

— Міраж сказаў сёння аб настайніку вельмі брыдкае слова.

— Якое?

— Ты ж мне не дазваляеш гаварыць брыдкія словы, але ты скажы ўсе тая, што звычайна ўжываеш, а я ў патрэбны момант накашляю.

НАБІУ ЦАНУ

На айкціёне прадавалі папуга. Пасля ажыўленых таргоў птушку купіў містэр Джонс.

— Спадзяюся, ён мае гаварыць? — спытаў Джонс у айкціянціста.

— Дзіва што! — адказаў той. — Менавіта ён і спаборнічаў з вамі ў час таргоў!

ПРАВЕРАНА

— Спадзяюся, дарагая, ты не верыш казкам, якія расказвае твой муж, кажучы, што хоцьдзіць на рыбалку. Ён жа яшчэ ў раз у раз не прынес ніводнай рыбы.

— Вось іменна тамі і веру.

РЭМАРКА У П'ЕСЕ

Падыходзіць і ледзь чуцна ішэпча ёй нешта на вуша паанглііску.

ДОБРЫЯ ПАРАДЫ

Ніколі не трэба верыць наступным заявам:

— Прабачце, я зайшоў толькі на хвілінку.

— Няхай пра мяне гавораць што хочуць, мне гэта ўсё роўна.

— Першы раз у жыцці сустракаю нешта падобнае.

— Вам ужо няцьдзясят? Ніколі б не надумаў (ла)!

— Не хачу вам раіць, але я б на вашым месцы...

— Калі б вы ў мяне напразлі грошай тыдзень таму назад ці хоць бы ўчора... Але сёння клануся, у мяне няма ні капейкі.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЕЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-03-15, 33-15-15, 39-87-92.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі. Зас. № 632.